

prunella

**zpravodaj
oblastní
ornitologické sekce
při Správě Krkonošského
národního parku
ve Vrchlabí**

1989

XV. ročník

O B S A H

RNDr. Petr Miles

Zpráva z činnosti sekce v roce 1989 2

Přehled ornitologických pozorování v roce
1989 7

RNDr. Petr Miles

15 let Oblastní ornitologické sekce při
Správě KRNAP 16

Ladislav Hlavatý

Příspěvek k rozšíření rorýse obecného
(*Apus apus*) v budkách 23

Ladislav Hlavatý

Zkušenosti s odchytem ptáků do jestřábího
koše 25

ZPRÁVA Z ČINNOSTI SEKCE V ROCE 1989

I v roce 1989 byla činnost členů sekce mnohotvárná a každý se mohl podle svých možností na některém z řešených úkolů podílet.

Výsledky kroužkování ptáků v oblasti Krkonoš byly získány od 14 kroužkovatelů. Ptáků se sice okroužkovalo méně než v předcházejícím roce, avšak při početnějším a kvalitnějším druhovém zastoupení (1721 ptáků v 70 druzích). Za zmínku stojí zejména velký počet okroužkovaných kání lesních (29) a poštolek obecných (57), poprvé byli okroužkováni i 3 mladí ostříži lesní. Okroužkována a barevně označena byla skoro celá populace modráčků tundrových v Krkonoších (82). Velkým přínosem bylo získání kroužkovací zprávy od L.Hlavatého z Huntířova, který je specialistou zejména na ťuhýky obecné a budníčky lesní. Ukazuje se, že to s úbytkem ťuhýka obecného v podhorských oblastech Krkonoš ještě není tak zlé. Značný počet ptáků byl opět kontrolován v ptačích budkách (sýkora uhelníček, lejsek černohlavý-viz přehled). K dosažení většího počtu okroužkovaných ptáků byl u některých kroužkovatelů nedostatek přidělovaných kroužků malých typů.

Ornitologická pozorování z oblasti Krkonoš zaslalo 23 členů sekce a dalších spolupracovníků. Byl mezi nimi i západoněmecký ornitolog světového jména Hans Bub, autor známých publikací o odchytech a kroužkování ptáků, který přebýval v červenci 1989 v Horních Albeřicích. Podobně jako v předcházejících letech bylo nejvíce údajů získáno z míst trvalého bydliště našich členů - Prosečné (J.Grúz), Vrchlabí (Dr.J.Flousek), Mladé Buky (R.Sikora). Hodnotná ucelená celoroční pozorování řady ptačích druhů z okolí dosud málo sledované Horní Branné předal studující gymnázia v Jilemnici Z.Macháček.

Z význačných ornitologických nálezů uplynulého roku lze jmenovat zejména výskyt budníčka zeleného v hnízdním období, zpívajícího strnada zahradního začátkem května,

první prokázané vyhnízdění ostrříže lesního v Krkonoších, opětovný výskyt kulíka říčního a kulíška nejmenšího, zastížení zpívající cvrčilky říční a cvrčilky zelené ve vyšších horských polohách, výskyt tenkozobce opačného v Poříčí u Trutnova, bramborníčka černohlavého u Zadních Rennerovek, apod. Jsou shromažďovány údaje o tetřevích vypouštěných do volné přírody z odchovny na Rýchorách. Potěšitelný je další nárůst populace modráčka tundrového a hýla rudého.

Byla vykazována i další činnost obvyklá v předchozích letech (sčítání ptáků na stacionárech, výroba, rozvěšování akontroly ptačích budek, fotodokumentace, pokusy s nočními odchty ptáků). Pokračoval tradiční odchyt ptáků (výzkum populační dynamiky a sezónní proměnlivosti) na Horních Mísečkách, na kterém se podíleli i ornitologové z jižní Moravy (K.Šimeček), Prahy (L.Červa) a Pardubic (Dr.K.Harant, Ing.J.Horák). Do Krkonoš zavítal vícekrát vedoucí Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze Dr.J.Formánek, který zde m.j. zdokumentoval vyhnízdění severského poddruhu kosa horského (*Turdus torquatus torquatus*). Ing.B.Chutný se spolupracovníky pokračoval ve výzkumu hnízdní bionomie modráčka tundrového, který se jeho zásluhou stává jedním z nejprobádanějších ptačích druhů Krkonoš. MUDr.V.Zavadiš natočil na území Krkonošského národního parku řadu unikátních magnetofonových nahrávek ptačích hlasů, které přenechal krkonošskému muzeu ve Vrchlabí. Maringotka Správy Krkonošského národního parku na Horních Mísečkách, vybavená na způsob ornitologické stanice, byla k tomuto účelu využita, v r. 1989 posloužila k ubytování 40 ornitologů.

V Hostinném vedl nadále kroužek mládeže s ornitologickým zaměřením Dr.P.Miles, v Trutnově usiluje o totéž M.Mareček. I v roce 1989 se ornitologové podíleli na tradičních prázdninových expedicích. Tentokrát bylo cílem pohoří Fagaras, včetně výstupu na nejvyšší vrchol Rumunska Moldoveanu (2544 m n. m.). Po úspěšném přechodu horského masivu

byla navštívena ornitologicky bohatá Histria a další oblasti černomořského pobřeží. Z členů sekce se této expedice zúčastnili J.Vondra (vedoucí expedice), Dr.P.Miles, Z. Macháček a O.Kobr.

Výroční členská schůze se uskutečnila dne 3.3.1990. Bylo na ní vzpomenuo již 15. výročí jejího ustavení (23. 1.1975) a bilancována dosavadní činnost (Dr.P.Miles). Za Východočeskou pobočku České společnosti ornitologické přenesl zdravici jednatel této pobočky Ing.P.Žďárek, který nás též seznámil se svými ornitologickými poznatky z cesty po západní Ukrajině. Další přednášející, Ing.K.Čihák z Východočeské zoologické zahrady ve Dvoře Králové, informoval přítomné o dosavadních výsledcích výzkumu nočního tahu ptáků a o odchovech a reintrodukci tetřeva hlušce na Rýchlech. Jak známo, zdejší odchovná stanice tetřevů přešla od 1.1.1990 znovu pod Správu Krkonošského národního parku.

Z publikační činnosti členů sekce v uplynulém roce lze jmenovat příspěvky v časopise Krkonoše, z nichž obsáhlejší jsou: Tetřevi v Krkonoších ještě nevymřeli (XXII,2: 6-7) a Ptáci-ochrana lesa (XXII,6: 20-21) - autor Dr.P.Miles a Proč je červená kniha červená (XXII, 7: 14) - autor Dr.J. Flousek. Odbornou studii Slavík modráček tundrový (*Luscinia svecica svecica* L.) hnízdí v Krkonošském národním parku publikovali ve sborníku Opera Corcontica 26: 117-130 Miles a Formánek. Další práce toho druhu, týkající se zcela nebo zčásti krkonošské avifauny, zveřejnil v r. 1989 Flousek: Stacionární plochy v Krkonošském národním parku. 1. Vývoj populací hnízdících ptáků v období 1983-1987. - Památky a příroda 14: 37-44 (1989). V anglickém jazyce vyšla jeho práce Impact of industrial emissions on bird populations breeding in mountain Spruce forests in Central Europe. - Ann. Zool. Fennici 26: 255-263 (1989). Spolu s Bělkou a Vránou pak ještě práci Postup šíření krkavce velkého (*Corvus corax* L.) v severovýchodních Čechách. - Zprá-

vy MOS 47: 19-27 (1989).

Ve členské základně sekce (37 členů) ani v jeho výboru nedošlo v uplynulém roce ke změnám, ne všichni však vyvíjejí požadovanou aktivní činnost. O zpravodaj sekce Prunella je zájem i daleko za hranicemi Krkonoš. Za nejlepší členy sekce byli v uplynulém roce vyhodnoceni členové výboru a dále Ing. J. Kalenský, O. Walter, K. Kubíček, Dr. K. Harant a J. Materna. Ti všichni obdrží v r. 1990 bezplatně 12 čísel měsíčníku Správy KRNAP Krkonoše.

PTÁCI OKROUŽKOVANÍ V OBLASTI KRKONOŠ V ROCE 1989

(nevzletná mláďata, létající ptáci, celkový počet)

1. Krahujec obecný (<i>Accipiter nisus</i>)	4	3	7
2. Jestřáb lesní (<i>A. gentilis</i>)	2	-	2
3. Káně lesní (<i>Buteo buteo</i>)	27	2	29
4. Ostrůž lesní (<i>Falco subbuteo</i>)	3	-	3
5. Poštolka obecná (<i>F. tinnunculus</i>)	56	1	57
6. Křepelka polní (<i>Coturnix coturnix</i>)	-	2	2
7. Lyska černá (<i>Fulica atra</i>)	2	-	2
8. Čejka chocholátá (<i>Vanellus vanellus</i>)	1	-	1
9. Kulík říční (<i>Charadrius dubius</i>)	3	-	3
10. Racek chechtavý (<i>Larus ridibundus</i>)	-	1	1
11. Puštík obecný (<i>Strix aluco</i>)	17	-	17
12. Výr velký (<i>Bubo bubo</i>)	3	-	3
13. Kalous ušatý (<i>Asio otus</i>)	1	1	2
14. Strakapoud velký (<i>Dendrocopos major</i>)	1	18	19
15. Lejsek šedý (<i>Muscicapa striata</i>)	25	5	30
16. L. černohlavý (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	59	10	69
17. Pěnice vlašská (<i>Sylvia nisoria</i>)	3	1	4
18. P. slavíková (<i>S. borin</i>)	6	27	33
19. P. černohlavá (<i>S. atricapilla</i>)	-	43	43
20. P. hnědokřídla (<i>S. communis</i>)	6	14	20
21. P. pokřovní (<i>S. curruca</i>)	8	5	13
22. Sedmihlásek hajní (<i>Hippolais icterina</i>)	8	5	13
23. Budníček menší (<i>Phylloscopus collybita</i>)	3	15	18
24. B. větší (<i>Ph. trochilus</i>)	-	21	21
25. B. lesní (<i>Ph. sibilatrix</i>)	28	12	40
26. Rákosník obecný (<i>Acroceph. scirpaceus</i>)	-	2	2
27. R. zpěvný (<i>Acrocephalus palustris</i>)	-	10	10
28. Králíček obecný (<i>Regulus regulus</i>)	-	2	2
29. Drozd kvíčala (<i>Turdus pilaris</i>)	13	3	16
30. Kos černý (<i>T. merula</i>)	-	1	1
31. Drozd zpěvný (<i>T. philomelos</i>)	-	3	3
32. Bramborníček hnědý (<i>Saxicola rubetra</i>)	-	6	6
33. Červenka obecná (<i>Erithacus rubecula</i>)	-	9	9
34. Modráček tundrový (<i>Luscinia s. svecica</i>)	57	25	82

35. Rehek zahradní (<i>Phoenic. phoenicurus</i>)	6	4	10
36. R. domácí (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	22	15	37
37. Pěvuška modrá (<i>Prunella modularis</i>)	5	31	36
38. Skorec vodní (<i>Cinclus cinclus</i>)	13	12	25
39. Stríziík obecný (<i>Trogl. troglodytes</i>)	24	1	25
40. Tuňák obecný (<i>Lanius collurio</i>)	266	6	272
41. Sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)	40	19	59
42. S. modřinka (<i>P. caeruleus</i>)	-	6	6
43. S. uhevníček (<i>P. ater</i>)	97	68	165
44. S. parukářka (<i>P. cristatus</i>)	4	1	5
45. S. lužní (<i>P. montanus</i>)	-	2	2
46. S. babka (<i>P. palustris</i>)	-	10	10
47. Mlynařík dlouhocasý (<i>Aegith. caudatus</i>)	-	2	2
48. Vlaštovka obecná (<i>Hirundo rustica</i>)	42	-	42
49. Jiříčka obecná (<i>Delichon urbica</i>)	25	6	31
50. Brhlík lesní (<i>Sitta europaea</i>)	74	7	81
51. Šoupálek dlouhoprstý (<i>C. familiaris</i>)	5	1	6
52. Dlask tlustozobý (<i>C. coccythraustes</i>)	-	24	24
53. Zvonek zelený (<i>Chloris chloris</i>)	-	9	9
54. Stehlík obecný (<i>C. carduelis</i>)	-	4	4
55. Čížek lesní (<i>Carduelis spinus</i>)	-	34	34
56. Konopka obecná (<i>C. cannabina</i>)	-	2	2
57. Čečetka zimní (<i>C. flammea</i>)	-	12	12
58. Zvonohlík zahradní (<i>Serinus serinus</i>)	3	2	5
59. Hýl obecný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	-	30	30
60. Hýl rudý (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	3	17	20
61. Krivka obecná (<i>Loxia curvirostra</i>)	-	7	7
62. Pěnkava obecná (<i>Fringilla coelebs</i>)	1	70	71
63. Strnad obecný (<i>Emberiza citrinella</i>)	3	10	13
64. Vrabec polní (<i>Passer montanus</i>)	-	1	1
65. Linduška luční (<i>Anthus pratensis</i>)	20	4	24
66. L. lesní (<i>A. trivialis</i>)	8	17	25
67. Konipas horský (<i>Motacilla cinerea</i>)	6	6	12
68. K. bílý (<i>M. alba</i>)	12	4	16
69. Kavka obecná (<i>Corvus monedula</i>)	8	-	8
70. Ořešník kropenatý (<i>Nuc. caryocatactes</i>)	-	7	7
Celkem	1023	698	1721

Kroužkovatelé (první číslo - celkový počet jimi kroužkovanými ptáky, druhé - mláďata, v závorce počet druhů): Hlavatý 480, 346 (34), Grúz 264, 211 (27), Miles 247, 105 (27), Walter 149, 95 (21), Harant, Horák 101, - (23), Flousek 100, 57 (23), Chutný 82, 57 (1), Kalenský 67, 67 (4), Šimeček 65, - (18), Mareček 52, 28 (16), Sikora 51, 22 (13), Červa 34, 6 (9), Zajíc 26, 26 (1), Diviš 3, 3 (1).

RNDr. Petr Miles

Správa KRNP Vrchlabí

PŘEHLED ORNITOLOGICKÝCH POZOROVÁNÍ V ROCE 1989

Volavka popelavá (Ardea cinerea) - 12.III., Horní Branná, Bohdanka, rybník, 2 ex. (Macháček). 8.IV., Vrchlabí, rybník u letiště, 3 ex. (Macháček, Flousek). 21.VII., Staré Buky, rákosina u rybníčku, 4 ex. (Grúz).

Čáp bílý (Ciconia ciconia) - 4.IV., Dolní Staré Buky, 3 ex. (German). 6.IV., Horní Branná, směr Jilemnice, přelet 1 ex. (Macháček). 11.IV., Huntířov, přelet 3 ex. (Hlavatý). 18.IV., Prosečné, přelet 2 ex., 1 ex. se zde zdržoval více dní (Grúz). 28.IV., Vlčice, pastvina, 1 ex. (German). 5.V., Volanov, 1 ex. kroužící (German). 18.V., Prosečné, přelet 8 ex. směrem na Hostinné (Grúz). 25.V., Trutnov, Horní Staré město, přelet 1 ex. (German). 8.VI., Horní Branná, přelet 2 ex. (Macháček). 23.VI. až 10.X., Vrchlabí, zámecký park, 1 ve volnosti žijící ex. se přidružil ke 3 zde chovaným jedincům se zkrácenými křídly (Miles).

Čáp černý (Ciconia nigra) - 1.III., Mladé Buky, směr Rýchory, přelet 1 ex. 10.-13.III., Hertvíkovice, u potoka, vždy dopoledne 1 ex. (vše Balcar). 30.IV., Stržítěž, přelet 1 ex. směrem na D. Žďár. 3.V., Dolce, na rybníku 1 ex. Horní Staré Buky, přelet 1 ex. (vše German). 27.VI., Valteřice, 2 kroužící ex. nad silnicí (Miles). 6.VII., Javorník, Hertvíkovice, u potoka, 1 ex. (Balcar). jaro-léto 1989, Prosečné, spatřen na několika místech vícekrát, známé hnízdiště na Olešnicku však obsazeno nebylo (Grúz).

Labuť velká (Cygnus olor) - 10.II., Prosečné, přelet 3 ex. 11.III., Hostinné, přelet samce a samice nad městem. (vše Grúz). 21.III., Vrchlabí, rybník u letiště, 1 ex. (Flousek). 24.IV., Vrchlabí, koupaliště, 6 ex., z toho 2 adult. bílé a 4 juv. šedivé ex. (Němec). 26.IV., Dolce, 0 sedí na hnízdě, 3.V. vyvedeno 5 mláďat, rodina se v oblasti Dolců zdržovala až do zámrazu (German). 10.-18.XI., H. Branná, rybník ve vsi, 7 ex., z toho 5 juv. (Macháček). 15.XII., Chotěvice, nalezen 1 uhynulý ex. pod vysokým nápětím (Grúz). 27.XII., Vrchlabí, na Labi 4 ex., 2 adult. a 2 juv. (Puchert).

Husa velká (Anser anser) - 27.II., Prosečné, přelet hejna. 10.III., tamtéž, přelet 30 ex. od jihu k severu (vše Grúz). 14.X., Vrchlabí, přelet hejna v 18,00 hodin (Flousek). Poznámka: Pozorování Flouska uváděno jako Anser sp.

Husice rezavá (Tadorna ferruginea) - 19.IV., Vrchlabí, zámecký rybník, přilétl 1 pár, oba ptáci dobře létající. Tamtéž 12.V. viděn pohromadě pár létajících ptáků a pár nelétajících ptáků se třemi asipětdenními mláďaty (vše Miles).

Kachna divoká (Anas platyrhynchos) - 3.V., Vrchlabí, rybník v zámeckém parku, kachna s asi tří denními mláďaty (Miles). 1.V., Vrchlabí, rybník u letiště, 3 samice s mláďaty (10, 8 a 6). I-XI, H. Branná, Bohdanka, stálý výskyt,

nejvyšší počet 11.I. - 27 ex. a 6.III. - 20 párů; 1.V. a 6.VI. tamtéž 1 pár s mláďaty (vše Macháček). 8.V., Horní Mísečky, 1000 m n. m., 1 samice (Walter). 2.-10.VIII., Dolní Lysečiny, kachna s 5 káčaty (Balcar).

Hvízdák euroasijský (Anas penelope) - 8.III., Horní Branná, Bohdanka, 2 ♀♀ (Macháček).

Lžičák pestrý (Anas clypeata) - 31.III. a 29.IV., Vrchlabí, rybník u letiště, 1 pár (Macháček). 30.IX., Staré Buky, 1 ex. uloven na honu (Cerman).

Polák chocholatý (Aythya fuligula) - 31.VII., Dolní Lánov, rybník Kábrt, ♀ + 4 juv. Dolní Lánov, Prostřední rybník, ♀ + 4 juv. 1/4 velikosti dospělého ex. (vše Grúz). První prokázané vyhníždění sledované oblasti!

Včelojed lesní (Pernis apivorus) - 5.VI., Mladé Buky, 2 ex. kroužili nad pastvinou (Sikora).

Jestřáb lesní (Accipiter gentilis) - 21.VII., Horní Alberice, 1 ex. nad lesem. 26.VII., tamtéž, 1 adult. ♀ udeřila na sojku 15 m od domu (vše Bub).

Káně lesní (Buteo buteo) - 12.III., Klášterská Lhota, 7 kroužících ex. (Cerman).

Káně rousná (Buteo lagopus) - 13.II., Vrchlabí, letiště, 3 ex. (Flousek).

Pilich šedý (Circus cyaneus) - 25.IX., Klínový potok nad Stražným, ♀ nebo juv. ex. (Flousek). 2.X., Mladé Buky, přelet 1 ex. na JZ; tamtéž 15.X. létá 1 ex. nad pastvinou (Sikora).

Pochop rákosní (Circus aeruginosus) - 7.V., Staré Buky u rybníka, 1 ex.; tamtéž 29.V. 1 lovící ex. (Cerman).

Ostříž lesní (Falco subbuteo) - 29.VII., Pec p. Sněžkou, 1050 m n. m., nález hnízda se třemi mláďaty ve stáří 12-15 dnů. Obsazeno opuštěné hnízdo vrány obecné na silně prosychajícím smrku 20 m nad zemí. Mláďata krmena jiříčkami obecnými, začátkem srpna okroužkována. Nejvýše zjištěné hnízdění v Čechách (Diviš T., 1989: Vzácné hnízdění. Krkonoše XXII, 5: 8). 27.V., Kotel, 1 ex. (Zavadil). 7.VII., Úpská rašelina, 1 lovící ex. (Flousek). 21.VII., H. Alberice, 1 ex., 26.VII., Pomezní boudy, 1 ex. lovící jiříčku a 27.VII., Žacléř, 1 ex. (vše Bub). 4.IX., Prosečné, přelet 1 ex. nízko nad zemí (Grúz). 26.X., Jilemnice, přelet 1 ex. (Macháček).

Dřemlík tundrový (Falco columbarius) - 13.II., Vrchlabí, letiště, 1 lovící ex. (Flousek).

Poštołka obecná (Falco tinnunculus) - Prosečné, vyvedeno 9 mláďat ze dvou buděk z umělé hmoty (Grúz). H. Alberice, lom, asi hnízdění a pravidelný výskyt přes léto (Balcar).

Orlovec říční (Pandion haliaëtus) - 8.IV., Vrchlabí, rybník u letiště, 1 ex. (Macháček, Floušek). 12.V., H. Branná, Bohdanka, v lese 1 ex. (Macháček).

Tetřev hlušec (Tetrao urogallus) - 14.IV., Čermná, Podháj, pozorován 1 kohout (Briš). 23.V., Lahrovy boudy, pozorován 1 kohout a 1 slepice (Sedmík, bouda Huculka). X, Rýchory, Sokolka, vypuštěno 10 kohoutů a 1 slepice z umělého odchovu (Hofmann). V honitbě Svoboda n. Ú. byl za 1. pololetí 1989 zaznamenán výskyt kohouta tetřeva na 7 lokalitách a tetřeví slepice na 1 lokalitě. Vždy se jednalo o 1 ex. pouze v jednom případě byli pozorováni 2 kohouti. Ve třech případech se jednalo o pozorování u zásypu nebo krmelce. Ve druhém pololetí 1989 byl v uvedené honitbě pozorován v době od 21.VII. do 16.IX. 3 x kohout u Pašovky a 1 x kohout na Janském vrchu nad Janskými lázněmi (vše Balcar). V MS Poříčí byli v zimě 1988/89 zaregistrováni 4 kohouti a 2 slepice. Z nich 3 kohouti a 1 slepice přezimovali po celou zimu na krmelišti pro černou zvěř. V honitbách mysliveckých sdružení na okrese Trutnov byl v r. 1989 nahlášen výskyt 11 tetřevů. Z toho v MS Svoboda 5 ex., MS Poříčí 5 ex. a MS Líčenské (Olešnice) 1 ex. (vše Diviš). Rýchory, Sokolka, od X. 1988 do zač. V. 1989 a od X. 1989 do V. 1990 se vyskytovali u odchovny tetřevů 4 kohouti a 1 slepice, přes celé léto 1989 1 kohout (vše Hofmann).

Tetřívka obecná (Tetrao tetrix) - 1989, na okrese Trutnov nahlášen výskyt 107 ks. Z toho 102 ex. na katastrech lesních závodů a 5 ex. v honitbách MS (MS Svoboda 2 ex. a MS Poříčí 3 ex.) - vše Diviš.

Koroptev polní (Perdix perdix)

XI-XII, Hrabačov, lokalita Kozinec, hejtno 6 ex. (Novotný). 11.-13.XII., Trutnov, H. St. Město, za novou školou 12 ex. 12.XII., Střítež, 13 ex. (vše Cerman). 23. XII., Prosečné, na poli v blízkosti splavu na Labi 11 ex. (Grúz).

Křepelka polní (Coturnix coturnix) - 15.VI., Mladé Buky, svah Rýchor, 780 m n. m., ojedinelé keře a skupiny stromů, volání 1 ex. (Sikora). 28.VII., 23,00 hod., Vrchlabí-Podhůří, hlas jednoho asi protahujícího ex. (Floušek). 1989, Prosečné, mimořádný výskyt, nejméně 4 zpívající samci (Grúz).

Chřástal polní (Crex crex) - 30.V., Hřiběcí bouda, 780 m n. m., hlas 1 ex. v 11,00 hod. (Miles).

Lyska černá (Fulica atra) - Vrchlabí, rybník u letiště, 31.III. - 7 párů (námluvy, souboje), 8.IV. - 11 párů (tok), 1.V. - 3 hnízda + 1 0 s juv., 9.V. - 4 hnízda, 10.V. - 5 hnízd, 11.VI. - 6 00 s mláďaty + 1 0 na hnízdě. Celkem vyvedeno 34 juv., lisky zůstaly na rybníce až do konce září (Macháček).

Čejka chocholátá (Vanellus vanellus) - H.Branná, pře-
let JV - SZ: 2.III. - 12 ex., 3.III. - 8 ex., 4.III. - 5
ex., 5.III. - 26 ex. (Macháček). 8.III., Vlčice, zastávka
ČSD, 3 ex. (Cerman); 10.III.; Prosečné, přelet 38 ex. na
východ (Grúz); 8.IV.; Vrchlabí, u letiště 2 ex. 12.V., u
Bohdanky (mezi H.Brannou a Jilemnicí) - 1 ex. (vše Machá-
ček). 16.VI., Sklenářovické údolí, okraj pole, 2 ex. (Si-
kora).

Kulík říční (Charadrius dubius) - 29.IV., rybník u le-
tiště ve Vrchlabí, 4 ex., tamtéž 15.V. 2 ex.; 20.V., Vrch-
labí, výkop silnice Vrchlabí-Špindlerův Mlýn, 2 ex. (vše
Macháček). 16.VI., Sklenářovické údolí, na okraji pole 1
ex. (Sikora).

Pisík obecný (Tringa hypoleucos) - 8.V., Vrchlabí, ryb-
ník u letiště, 1 ex. (Flousek). 1.V., tamtéž 2 ex. a 9.V.
1 ex. (Macháček). 29.VII., Hostinné, přelet 1 ex. proti
toku Labe (Grúz).

Vodouš bahenní (Tringa glareola) - 29.IV., Vrchlabí,
rybník u letiště, 3 ex., tamtéž 1.V. 4 ex. (Macháček).
8.V., tamtéž, 1 ex. (Flousek).

Sluka lesní (Scolopax rusticola) - 6.-7.VI., Přední
Rennerovky, 1 ex. (Flousek). Svoboda n. Ú., oblast u stu-
dijní plochy, neregulární výskyt a hnízdění ve srážených
porostech (Balcar).

Bekasina otavní (Gallinago gallinago) - 26.V., Pančav-
ská louka, tokající samec. 1.VI., 26.VI. a 29.VI., Úpská
rašelina, 1 tokající samec (vše Flousek).

Tenkozobec opačný (Recurvirostra avosetta) - 11.IV.,
Porůčí u Trutnova, výsypka "mrtvé jezero", pozorování 2
ex. (Mareček).

Racek chechtavý (Larus ridibundus) - 23.II. a 12.XII.,
přelet 1 ex. nad Labem (Grúz).

Holub hřivnáč (Columba palumbus) - 25.V., H.Mísečky, 1
houkající ex.; 30.V., Hřibecí bouda, hlas 2 samců; 5.VI.,
Rýchorská bouda, hlas 1 samce (vše Miles). 1.X., Mladé Bu-
ky, přelet 95 ex. na JZ (Sikora).

Hrdlička divoká (Streptopelia turtur) - H.Branná, Boh-
danka, les, 12.V. - 3 ex., 14.V. - 1 ex., 29.V. - 1 ex.,
2.VI. - 1 ex., 6.VI. - 2 ex., létali spolu (Macháček).

Hrdlička zahradní (Streptopelia decaocto) - 31.XII.,
Hostinné, u skladu obilí na stromech asi 60 ex. (Miles).

Puštík obecný (Strix aluco) - 1989, Prosečné, ve třech
budkách vyvedeno celkem 9 mláďat, v r. 1988 hnízdil tamtéž
jen v jedné budce (Grúz).

Sýc rousný (Aegolius funereus) - 16.V., 4,5 km od cent-
ra Trutnova směrem na SZ, 470 m n. m., nález obsazené stro-
mové hnízdní dutiny (Mareček).

Kulíšek nejmenší (Glaucidium passerinum) - 20.V., jižní úpatí Mechovince, u krizovatky modré a červené turistické značky, okraj starého lesa a mlaziny, podobu pěti minut hlas 1 ex. (Flousek).

Výr velký (Bubo bubo) - 9.IV., Studenec, hnízdo se 3 pull. (Flousek). 1989, Krav. hora nad Svobodou n.Ú., pravděpodobné hnízdění (Balcar).

Kalous ušatý (Asio otus) - 1989, Prosečné, první vyhnízdění v budce pro poštolky z kanystru. Snesena 4 vejce, vylíhlo se a bylo úspěšně vyvedeno 1 mládě (Grúz).

Kukačka obecná (Cuculus canorus) - začátek VII, Prosečné, přestali se ozyvat samci. 28.VII., tamtéž, mladý ex. sbírá potravu u silnice (vše Grúz).

Rorýs obecný (Apus apus) - 2.V., Hostinné, přilet (Miles).

Žluna šedá (Picus canus) - 23.II., Hostinné, volání 1 samce. 24.III., tamtéž, volání 2 samců (Miles).

Dendrocopos major (Strakapoud velký) - 8.1., Horní Mísečky, 1000 m.n. m., pozorovan 1 ex. (Miles).

Strakapoud malý (Dendrocopos minor) - 11.I., Kladé Buky, 1 ex. ve smíšeném lese (Sikora). 16.I., H.Branná, u rybníka 2 ex. (Macháček). 23.II., Prosečné, přelet 1 ex. (Grúz). 21.III., Vrchlabí, rybník u letiště, samec + ♀; 30.VI., Černoohorská rašelina, hlas 1 ex.; 23.IX., Žalý, 1 ex. (vše Flousek). 8.IV., Vrchlabí, rybník u letiště, 1 ex. (Macháček). 16.VI., Hostinné, u polikliniky, krmí 3 vyvedená mláďata (Grúz).

Strakapoud prostřední (Dendrocopos medius) - 30.VIII., Harrachov, 3 ex. pozorování ve společném hejnu čtrnácti druhů přeletujících ptáků (Červenka).

Krutihlav obecný (Jynx torquilla) - 11.IV., Huntířov, přilet (Hlavatý). 18.V., Alfrédka, polesí Nový Svět, 2 samci (Flousek).

Lejsek šedý (Muscicapa striata) - 14.VII., Horní Alberice, čerstvě vylétlá mláďata (Bub).

Lejsek malý (Ficedula parva) - 16.V., Rudolfov, zpěv samce (Flousek).

Pěnice vlašská (Sylvia nisoria) - 14.VI., Pilníkov, hnízdo se 3 mláďaty (Hlavatý).

Pěnice hnědokřídlá (Sylvia communis) - 26.VII., Horní Alberice, v okolí 4-5 párů (Bub).

Pěnice pokřovní (Sylvia curruca) - 10.VI., Úpská rašelina, zpívající samec (Flousek).

Sedmíhlásek hajní (Hippolais icterina) - Horní Rokytnice, asi 750 m n. m., zpěv samce (Miles).

Budníček menší (Phylloscopus collybita) - 27.III., Mladé Buky, první jarní výskyt (Sikora). 1.IV., Hostinné, poprvé zpěv samce (Miles).

Budníček zelený (Phylloscopus trochiloides) - 27.VI., Údolí Velké Mumlavy nad Harrachovem, 1 zpívající samec, 10.VII., u Vodovodní cesty asi 1,5 km nad Špindlerovým Mlýnem, 1 zpívající samec + 1 ex. Nálezy schváleny faunistickou komisí ČSO (vše Flousek).

Cvrčilka říční (Locustella fluviatilis) - 16.VI., Sklenařovické údolí, 680 m n. m., v bylinném porostu 1 zpívající samec (Sikora).

Cvrčilka zelená (Locustella naevia) - Mladé Buky, 25.V., zpěv 1 samce v rákosině na smrkové pasece (Sikora). 23.VI., holina mezi Zadním Žalým a Janským vrchem, 1 zpívající samec (Flousek). 21.VII., Horní Alberžice, 1 samec zpívá v 19 hodin na okraji lesa na vlhkém stanovišti s vrbami a tužebníkem jilmovým (Bub).

Rákosník velký (Acrocephalus arundinaceus) - 3.VI., Vrchlabí, rybník u letiště, 4 ex., tamtéž 24.VI. 2 ex., 25.VI., H.Branná, Bohdanka, 2 adult. ptáci krmili 4 vyvedená mláďata (vše Macháček).

Rákosník zpěvný (Acrocephalus palustris) - 3.VI., od Javorníku do Rudníku dolů po silnici, v křoví bez rákosí na jednom plošně nevelkém místě zpěv 3 samců. 15.VI., Mladé Buky, bylinný podrost s listnatými keři a stromy na svahu nad Sklenařovickým potokem, zpěv 1 samce (vše Sikora).

Králíček ohnivý (Regulus ignicapillus) - 26.III., Huntířov, 1 ex. na tahu (Hlavatý).

Drozd kvíčala (Turdus pilaris) - 16.III., Vrchlabí, přílet na hnízdiště k muzeu. 3.V., tamtéž, hnízdo s asi týdnenními mláďaty (vše Miles). 8.V., Horní Mísečky, nad Čáchovnou na smrku, 9 m vysoko, obsazené hnízdo (Walter). 9.V., Kateřinské údolí (blízko Hostinného), 3 páry kvícal (Miles). H.Branná, Bohdanka, 20.II. - 20 ex., 1.III. - 9 ex., 11.III. - 10 ex., 12.III. - 30 ex., 13.III. - 17. ex., dále až do listopadu 1989 se v okolí H.Branné zdržovalo asi 80 ex., do 14.V. nalezena 3 hnízda, do 22.VI. dalších 7 hnízd (Macháček). 26.VII., Horní Alberžice, více jak 10 ex. (Bub).

Drozd brávník (Turdus viscivorus) - 6.III., Mladé Buky, první jarní výskyt. 2.X., tamtéž, přelet 12 a 15 ex. směrem na JZ (vše Sikora).

Drozd zpěvný (Turdus philomelos) - 6.III., Mladé Buky, poprvé jarní výskyt (Sikora). 13.III., Hostinné, poprvé zpěv. 19.III., Vrchlabí, 14 hodin, zřetelný tak v křovinách a na louce, asi 20 ex. (vše Miles).

Drozd cvrčala (Turdus iliacus) - 2.X., Prosečné, tah hejna, asi 25 ex. (Grúz). 22.X., Mladé Buky, na pastvině asi 20 ex. (Sikora).

Kos horský (Turdus torquatus) - 7.V., Horní Mísečky, na louce naproti ubytovně ke c 7 samců, tamtéž 8.V. 8 samců a u chaty Benzina minimálně 5 párů. 14.V., mezi H. Mísečkama a Benzincem 15 zpívajících samců (vše Walter).

Bramborníček hnědý (Saxicola rubetra) - 11.VII., H. Alberlice, 3 páry (Bub).

Bramborníček černohlavý (Saxicola torquata) - 20.VI., Zadní Remerovky, 1 samec (Flousek).

Bělořit šedý (Oenanthe oenanthe) - 22.V., Luční hora, vrchol 1 ex. (Flousek), 5.X., Dobrné, 1 ex. (Miles).

Červenka obecná (Erithacus rubecula) - 27.I., Prosečné, u krmítka 1 ex. (Grúz), 14.III., Hostinné, 1 ex. (Miles).

Slavík obecný (Luscinia megarhynchos) - 13.V., Vrchlabí, kroviny u rybníka u letiště, zpěv 1 ex. (Miles).

Pěvuška podkožní (Prunella collaris) - 27.V., hrana habského domu u Banavy, zpívající samec (Flousek).

Lanius excubitor (Tuhýk šedý) - 12. a 19.XI., Mladé Buky, na pastvině 1 ex. (Sikora), 15.XII., Prosečné, 1 ex. (Grúz).

Tuhýk obecný (Lanius collurio) - 11.VII., Horní Alberlice, 3 páry (Bub).

Sýkora koňadra (Parus major) - 10.VI., Pec p. Sn., hnízdo v puklině ve zdi kapličky na parkovišti (Flousek), 31.V., H. Mísečky, v budce 5 vajec sýkory koňadry překryto hnízdem čmeláka, ve kterém byla bzučící matka (Miles).

Sýkora modřínka (Parus caeruleus) - 18.-19.I., Rýchorská bouda, 1000 m n. m., u krmítka kroužkovánce 5 ex. (Miles).

Sýkora uhelníček (Parus ater) - 18.-19.I., Rýchorská bouda, u krmítka se slunečnicovými semeny kroužkováno 62 ex., přičemž odhaduji, že jich tam bylo ještě asi 3 x více. 3.VI., Spindlerův Mlýn, v hnízdě v budce pouze 1 mládě, asi osmidenní (vše Miles). 10.VI., Spindlerův Mlýn, hnízdo v díře ve zdi hotelu Hvězda, asi 1 m nad zemí (Flousek).

Brkoslav severní (Bombycilla garrulus) - 22.X., Mladé Buky, přelet asi 20 ex. na JZ, na pastvině dalších 20 ex. (Sikora). 30.XI., Lidická bouda, přelet a zastávka 21 ex., tamtéž 17.XII. 8 ex. (Kubiček). 17.XII., Huntířov, 1 ex., tamtéž 29.XII. 6 ex. (Hlavatý). 31.XII., Hostinné, jeřábová alej na sídlišti, 15 ex. (Miles).

Vlaštovka obecná (Hirundo rustica) - Vrchlabí, 12.IV., přilet 1 ex. (Němec). 11.IX., Hostinné, krmí v hnízdě na schodišti v papírně, mláďata úspěšně vyvedena 20.IX. (Grúz).

Jiříčka obecná (Delichon urbica) - 17.IV., 10,50 hod., D.M.Úpa, Spálený Mlýn, při sněhové přehánce stovky jiříček usedaly na louky a stromy (A.Balcar).

Brhlík lesní (Sitta europaea) - 4.II., Rýchorská bouda, 1000 m n. m., 1 ex. kroužkovan u krmítka se slunečnicí. Tentýž jedinec kontrolován tamtéž v budce jako ♀ s pěti pull. na hnízdě 5.VI. Doklad stálosti místní populace. 31.V., Benzina, 9 asi pětidenních mláďat v budce, 1000 m n. m. (vše Miles).

Blask tlustozobý (Coccothraustes coccothraustes) - 22.VII., Horní Alberice, 1 mladý pták (Bub).

Zvonek zelený (Chloris chloris) - 22.VII., Rýchorská bouda, 2 juv. ex. (Bub). 20.II., tamtéž u krmítka asi 30 ex. (Miles).

Stehlík obecný (Carduelis carduelis) - 14.VII., Horní Alberice, 1 pár se čtyřmi mladými. 26.VII., Pomezní boudy, 1 zpívající ex. (vše Bub).

Čížek lesní (Carduelis spinus) - 14.I., Mladé Buky, asi 110 ex. sbírá potravu na bucích na okraji lesa (Sikora).

Čečetka zimní (Carduelis flammea) - 11.I., Mladé Buky, 8 ex. na bríze. 14.V., tamtéž, 410 m n. m., přelet 1 ex. na JZ (Sikora). 1.III., Hořejší Vrchlabí, 30 ex. (Miles). 11.VII., Horní Alberice, 2 ex., 14.VII., tamtéž 8 ex. (Bub).

Hýl rudý (Carpodacus erythrinus) - 19.V., Špindlerův Mlýn, Cedok, 1 zpívající samec. 27.V., Labská bouda, 1 zpívající samec. 27.V., Horní Mísečky, 2 zpívající samci (20.V. zde ještě nezpívali). 1.VI., Harrachovy kameny, 1 zpívající samec. 1.VI., Dvoračky, 1 zpívající samec. 5.VI., 5.VI., Horní Maršov, 1 zpívající samec. 10.VI., Hřiběcí bouda a Údolí svatého Petra, vždy 1 zpívající samec. 21.VI., Horní Rokytnice, 4 zpívající samci (vše Miles). 14.VI., Horní Mísečky, hnízdo se 4 vejci (Chutný). 15.VI., tamtéž, nález hnízda 60 cm vysoko ve vrbovém keři, 1 vejce. 18.VI. tamtéž 4 vejce (vše Šimeček). 11.VII., Horní Alberice, 2 páry (Bub).

Křivka obecná (Loxia curvirostra) - 4.II., Rýchorská bouda, na omítku létalo asi 15 ex., 2 odchycené ♀♀ měly výrazné hnízdní nažiny. 16.III., Horní Mísečky, neustálý zpěvvětšího počtu křivek (vše Miles).

Pěnkava obecná (Fringilla coelebs) - 19.III., Horní Staré Buky, asi 180 ex. (Cerman). 30.IV., Mladé Buky, ♀ již sedí na hnízdě (Sikora).

Pěnkava jikavec (Fringilla montifringilla) - 9.I., Mladé Buky, 6 ex. u rumíště (Sikora). 30.IX., Hostinné, Hlinák, přelet 3 hejn v počtu (80) ex. (Grúz).

Strnad obecný (Emberiza citrinella) - 5.II., Dolní Olešnice, vepřín, v okolí na stromech asi 150 ex. (Miles). 20.II., Prosečné, Šimkova rokle, na strništi u rokle nejméně 300 ex. (Grúz).

Strnad zahradní (Emberiza hortulana) - 7.V., Mladé Buky, 1 ex. zpíval na slunné pasece u listnatého hájku (Sikora).

Strnad rákosní (Emberiza schoeniclus) - 29.IV., Vrchlabí, rybník u letiště, 4 páry, tamtéž 1.V. 6 ex., tamtéž 3.VI. krmil pár 4 vylétlá pull. 20.V., Vrchlabí, Výsplačy 1 samec (vše Macháček).

Vrabec domácí (Passer domesticus) - 25.V., Labská, obsazené hnízdo vrabce domácího v hnízdě jiričky (Miles).

Skřivan polní (Alauda arvensis) - 6.I., Mladé Buky, přelet a hlas 1 ex., směr SZ (Sikora). 20.II., Vrchlabí, Liščí kopec, v noci přelet skřivanů (Vávra). 23.II., Prosečné, na poli u Šimkovy rokly 4 ex. (Grúz).

Linduška luční (Anthus pratensis) - 30.IV., Mladé Buky, přelet 6 ex. přes pastviny na sever. 15.X., tamtéž, 21 ex. sbírá potravu na poli (vše Sikora).

Konipas luční (Motacilla flava) - 22.V., Luční hora, přelet 1 ex. 27.V., Pančavská louka, přelet 1 ex. (Floušel).

Konipas horský (Motacilla cinerea) - 5.III., Prosečné, pozorovány poprvé 2 ex. (Grúz). 12.III., Vrchlabí, na Labi 1 ex. (Miles).

Krkavec velký (Corvus corax) - 19.IV., Vrchlabí, Podžali, hlas 1 ex. 30.V., Ládrovky, Rozhled, 1 ex. (vše Miles). 25.II., H.Branná, Bohdanka, 2 páry. Tamtéž 24.V. 5 ex., asi pár + 3 juv. (Macháček). 15.VIII., přelet 1 páru od Rýchor přes Mravenčí vrch. 7.X., přelet 1 páru na Svobodu k Maršovu (vše Balcar).

Vrána obecná šedá (Corvus corone cornix) - IV-?, Špindlerův Mlýn, Bedřichov, dětská školka, pravidelné zalétání 2 ex. brzy ráno na okna budovy, kde na římsách hledali potravu (Miles).

Havran polní (Corvus frugilegus) - 4.III., Vrchlabí, přelet tisíců ex. (Němec). 25.II., Vrchlabí, park Správy KRMAP, nocování asi 500 ex. (Grúz). 26.X., Čiská v Krkonoších, na poli létá za traktorem asi 500 ex. (Miles).

Kavka obecná (Corvus monedula) - 15.III., Vrchlabí, 15,30 hod., přelet 150 ex. nad muzeem (Miles). Horní Maršov, bučiny nad obcí, hnízdění 4-6 párů (Balcar).

Straka obecná (Pica pica) - 11.VII., Horní Albeřice, 1 pár s mláďaty (Bub). Tamtéž, hnízdění 2 párů (Balcar).

Ořešník kropenatý (Nucifraga caryocatactes) - 1.I., Hostinné, 1 ex. 28.VI., Dvoračky, 1 ex. (vše Miles). 22.VII., Horní Albeřice, 1 ex. (Bub). 30.VIII., Harrachov, 1 ex. (Červenka). Rýchoř, Mravenčí vrch, pravidelný výskyt (Balcar). Horní Branná, 22.I. - 3 ex., 5.II. - 1 ex., 28.VI. - 1 ex., 29.VIII. - 2 ex., 6.IX. - 1 ex., od 28.VI. až do začátku XI zaletovali na lískové oříšky na lísku ve vsi (vše Macháček).

sestavil RNDr. Petr Miles

Správa KRNAP Vrchlabí

15 LET OBLASTNÍ ORNITOLOGICKÉ SEKCE PŘI SPRÁVĚ KRNAP

Je tomu skutečně tak, 23.I.1990 uplynulo 15 let od ustavení Oblastní ornitologické sekce při správě Krkonošského národního parku ve Vrchlabí. Je to již období dostatečně dlouhé k bilancování, o které bych se chtěl ve svém příspěvku pokusit.

Podnětem ke vzniku sekce byly kromě iniciativy zdejších ornitologů, kteří chtěli navázat na již existující tradici ornitologické činnosti v regionu, i zájem a podpora vedení Správy KRNAP.

Na ustavující schůzi se dostavilo 30 zájemců o členství, kteří se dohodli na stanovách a náplni své činnosti. Ještě téhož roku 1975 se prezentovali dvěma významnými akcemi. Byly to jejich podstatný přínos při zorganizování výstavy Zvířena Krkonoš v hale vrchlabského zámku a kompletace zpravodaje sekce, který byl symbolicky pojmenován Prunelia, což je latinský rodový název pěvušky podhorní, ptáka obývajícího vrchol Sněžky. Výstava, která měla značný ohlas, sestávala z exponátů Krkonošského muzea ve Vrchlabí a z četných fotografií naší zvířeny. Členové sekce pomáhali při její instalaci a drželi při ní službu. Již od prvního ročníku zpravodaje Prunella se též stalo tradicí, že členové sekce pomáhali při jeho kompletaci.

Činnost sekce se postupně rozvíjela především v návaz-

nosti na požadavky a potřeby Správy KRNAP na úseku ornitologie a též v souladu s pokyny Československé ornitologické společnosti a její později vzniklé Východočeské pobočky, přičemž se často úspěšně uplatňoval její iniciativní přístup.

Oblastní ornitologická sekce při Správě KRNAP byla v době svého vzniku jediným regionálním ornitologickým sdružením v celé ČSR. Východočeská pobočka České společnosti ornitologické se ustavila sice také v průběhu roku 1975, avšak první číslo jejího sborníku, pojmenované v r. 1989 na *Panurus*, vychází až v r. 1980, podobně jako zpravodaj *Acrocephalus* v Severomoravském kraji. Proto byla zprvu *Prunella* využívána k publikaci ornitologických pozorování např. až z regionu Orlických hor. Jak *Panurus*, tak i *Acrocephalus*, jsou ovšem na rozdíl od *Prunella* tiskovinami krajského formátu s většími možnostmi a daleko početnějším členským zažením.

Při posuzování jednotlivých druhů činnosti byla od svého vzniku sekce věnována velká pozornost odchytům a kroužkování ptáků. Od individualní nekoordinované činnosti se přecházelo k plánovaným dlouhodobým odchytům za účasti většího počtu spolupracovníků. Velkým impulsem pro organizování odchytových akcí bylo zapojení Krkonoš do mezinárodní výzkumné akce Balt, v rámci které docházelo k četným kontaktům a intenzivní spolupráci i s německými a polskými ornitology.

Zprvu byla sledována především problematika ptačího tahu přes hřebenová horská sedla (Vosecká bouda, Špindlerovka), později byl kladen důraz spíše na inventarizační výzkum hnízdních populací v nejcennějších částech Krkonoš (Pančavská louka, Úpská rašelina, Obří důl, Rýchory, Dvořáčky, Petrovka) a na místech navrhovaných za chráněná území (Labská přehrada, Labe u Klášterské Lhoty, rákosiny u Starých Buků a Pilníkova). Za třetí etapu dlouhodobých odchytů lze považovat monitoring, dlouhodobé sledování změn na stálých lokalitách, což je prováděno především v hnízdním období již osmý rok na Horních Mísečkách.

Učinným pomocníkem při těchto výzkumech je maringotka vybavená na způsob ornitologické stanice. Tato byla zprvu převážena na jednotlivá místa odchytů, nyní je situována

natrvalo na Horních Mísečkách. Je hojně využívána nejen při odchyťových akcích, ale slouží i k ubytování četných dalších zájemců o ornitologický výzkum Krkonoš.

Z Krkonoš se obdobné odchyty rozšířily i do Jeseníků a Orlických hor a jako t. zv. akce *Acrocephalus* do rybníčnatých oblastí (Lednické rybníky, Heřmanické rybníky u Ostravy, Záhlinické rybníky u Přerova, Řeřabinec v jižních Čechách) a je v nich v menším rozsahu pokračováno dodnes.

Pro účastníky odchyťových akcí byly organizovány i speciální ornitologické kursy, ať již v Biologické stanici Serrahn v bývalé NDR či v Moravské ornitologické stanici v Přerově.

V rámci akce Balt byl realizován i tak náročný projekt, jakým bylo postavení 25 m dlouhé a 6 m vysoké helgolandské vrše na hřebenech Krkonoš. Krkonoše byly také prvním místem v naší republice, kde bylo započato s nočními odchyty ptáků (Špindlerova bouda, Labská bouda, Jestřábí boudy), které s úspěchem pokračují především v sousedních Orlických horách.

Těchto ornitologických odchyťových akcí se často zúčastňovali i pracovníci jiných přírodovědných oborů (parazitologové, meteorologové, botanici), kteří se podíleli na komplexním vyhodnocování výzkumu. Výsledkem byly četné odborné práce, které byly zčásti zveřejňovány jako Studie akce Balt, sekce ČSSR.

Akce Balt kulminovala v Krkonoších kolem roku 1980, později se již rozsah činnosti v tomto směru zmenšoval.

Další kroužkovací akcí ornitologické sekce bylo postavení dvou voliér v blízkosti jatek u letiště ve Vrchlabí uzpůsobených k odchytu krkavcovitých ptáků, dravců a sov. Postupně se v nich podařilo okroužkovat stovky havranů, desítky kání lesních, dále i vrány šedé, kavky, poštolky, jestřába a dokonce i dva výry. V posledních letech se odchyťové podmínky na lokalitě zhoršily, akce však našla několik velmi úspěšných následovníků jinde ve Východočeském kraji (např. Dr.K.Harant a Ing.J.Horák v Pardubicích). Skupina členů naší sekce se postupně specializovala též na kroužkování mláďat v hnízdech dravců a sov, hodně ptáků se okroužkovalo ve vyvěšených ptačích budkách, na krmitkách apod.

Zásluhou organizovaných odchyťových akcí i individuální činností jednotlivých ornitologů bylo v letech 1976-1989 okroužkováno v oblasti Krkonoš 23 984 ptáků ve 121 druzích a byla získána řada cenných zpětných hlášení. Všechny získané údaje jsou evidovány v regionální krouž-

kovací kartotéce v krkonošském muzeu ve Vrchlabí.

Odchytové akce spolu s intenzivním faunistickým průzkumem vedly i k odhalení nových ptačích druhů pro Krkonoše (hýl rudý, modráček tundrový, drozd cvrčala, krkavec velký, budníček horský, budníček zelený, severský poddruh kosa horského aj.), což výrazně obohatilo přírodovědeckou hodnotu Krkonoš. Tato skutečnost se příznivě odrazila i v tom, že jak Krkonošský národní park jako celek, tak i Úpská rašelina, Pančavská louka a Sněžka byly zaregistrovány do seznamu ornitologicky významných lokalit v celoevropské centrále v Cambridge.

Z celostátních ornitologických akcí organizovaných Čs. ornitologickou společností a vědeckými ústavu ČSAV (krajinné ekologie, aplikované ekologie a ekotechniky, systematické a ekologické biologie), kterých se účastnila řada členů sekce, je možné jmenovat zejména mapování hnízdního rozšíření ptáků (1973-77 a 1985-89), zimní sčítání ptáků v kvadrátech a jarní v transektech, zimní sčítání vodních ptáků na vodních tocích a rybnících a zimní sčítání kání. V některých z těchto akcí je nadále pokračováno. Jednotliví členové sekce jsou zapojeni i do specializovaných skupin pro výzkum konipasovitých ptáků, šplhavců, dravců a sov. Při shromažďování hnízdních údajů byl např. náš člen J. Grúz vyhodnocen jako nejlepší spolupracovník ornitologického oddělení tehdejšího Ústavu pro výzkum obratlovců ČSAV v Brně.

Jedna z nejdůležitějších povinností členů sekce je zaznamenávání významnějších ornitologických pozorování z míst své působnosti v oblasti Krkonoš. Jejich souhrn je pak spolu s uvedením jména pozorovatele publikován každoročně v Prunelle.

Členové sekce též přispěli podstanou měrou k vytvoření kolekce ptáků ve voliérách a na rybnících na naučné stezce v zámeckém parku ve Vrchlabí, neboť značná část zde přítomných druhů ptáků byla jimi odchována či odchycena a zaklecována. Brigádnickou výpomocí se podíleli i

při výstavbě voliér. Další živí ptáci jsou zajišťováni do modelu horského potoka v ekologické expozici Kámen a život v Krkonošském muzeu ve Vrchlabí. Děje se tak na základě požadavků vedení Správy KRNAP. Členové sekce podporují především koncepci t. zv. záchranných chovů, která se na Správě KRNAP již realizuje v případě chovu a reintrodukce tetřeva hlušce a zčásti i u sov a křepelky polní.

Stejně tak záslužná je i pomoc při výrobě a rozvěšování ptačích budek. Tato činnost má v Krkonoších velkou tradici a je žádoucí v ní nadále aktivně pokračovat. V oblasti Krkonoš je nyní rozvěšeno nejméně 1000 budek, přičemž většina z nich byla zhotovena a je kontrolována členy ornitologické sekce. Převažujícím typem jsou sýkorníky osídlené sýkorami, lejskem černohlavým, brhlíkem lesním a rehkem zahradním. Přibývá budek pro sovy a dravce, které obsazuje puštík, poštolka, sýc rousný a výjimečně kalous ušatý. Význam této činnosti se zvyšuje v souvislosti s úsilím Správy KRNAP pomoci ohroženým krkonošským lesům metodami biologického boje.

Významnou náplní činnosti sekce je práce s mládeží, která se děje především v kroužcích mladých ochránců přírody. Tyto kroužky byly nebo jsou vedeny členy ornitologické sekce ve Vrchlabí, v Trutnově, v Hostinném, Klášterské Lhotě a ve Špindlerově Mlýně. Členové kroužků se aktivně zapojovali i do celostátních přírodovědných soutěží (Biologická olympiáda, Natura Semperviva) a dosahovali v nich významných úspěchů (např. 3 první místa v okresních a 2 první místa v krajských kolech). Z těchto kroužků je získávána značná část nových členů ornitologické sekce.

Na práci s mládeží navazují i Letní školy mladých ochránců přírody (LŠMOP) organizované Správou KRNAP a prázdninové přírodovědné expedice pořádané především Domy dětí a mládeže v Trutnově a Teplicích n. M. Těchto akcí se zúčastnila řada členů sekce a mládeže z jimi vedených kroužků. Ornitologické zážitky ze zahraničních expedic, jejichž

součástí byly i odchyt a kroužkování ptáků, byly pak pravidelně publikovány v *Prunelle* a ocitly se i v televizním zpravodajství v pořadech *Cesty za poznáním*.

Publikační činnost členů sekce je umožněna od jejího samého vzniku existencí zpravodaje *Prunella*. V letech 1975-1989 v ní bylo zveřejněno 180 příspěvků od 64 autorů. Převažuje faunistika (70 příspěvků) a zprávy o odchycích a kroužkování ptáků (42), dále to jsou informace z činnosti sekce (17), poznatky z ciziny a z expedic (16), chovatelské zkušenosti (9), kvantitativní studie (7), práce s mládeží (5), nekrology (3), zkušenosti s ptačími budkami (3). Zastupena je i parazitologie (2) a biometrika (2) týkající se ptáků, ochrannářská problematika (1) a místopisné názvy v Krkonoších mající původ v názvech ptáků (1). V *Prunelle* byl poskytnut prostor i pro publikování ornitologických příspěvků z Orlických hor a Jeseníků (4). V tomto přehledu nejsou zahrnuta význačnější ornitologická pozorování, sestavovaná podle zoologického systému ptáků vždy s uvedením jména pozorovatele, která v posledních ročnících *Prunelly* tvoří její převážnou obsahovou náplň. Přehled všech dosavadních příspěvků v *Prunelle* bude uveden v příštím ročníku.

Velký počet ornitologických příspěvků z Krkonoš obsahuje i časopis *Správy KRNAP Krkonoše* a sborník vědeckých prací z Krkonoš *Opera Corcontica*. Nejucelenější přehled znalostí o avifauně Krkonoš obsahuje v současnosti německy psaná publikace *Die Vögel des Krkonoše Gebirges* (*Acta Universitatis Carolinae - Biologia* 1985: 1 - 101), i když některé poznatky v ní obsažené již zastaraly.

Členská základna sekce je značně proměnlivá. Za členy sekce jsou považováni kromě zakládajících členů ti zájemci, kteří podali písemnou žádost o přijetí se závazkem, že budou plnit členské povinnosti. Jde zejména o všestrannou ochranu přírody Krkonoš, informování *Správy KRNAP* o svých pozorováních a nálezích a podílení se podle svých možností na úkolech, které jsou *Správou KRNAP* zadávány v oboru ornitologie k řešení. Přihlášky jsou projednávány a schvalo-

vány ve výboru sekce. Zájemci z řad dospívající mládeže jsou registrováni jako členové - čekatelé. Na ustavující schůzi 23.I.1975 bylo přítomno 30 osob, na další v témže roce 40, o rok později bylo již zaregistrováno 51 členů a čekatelů. Přes odchod mnohých z nich pokračoval další celkový nárůst členské základny zejména o účastníky akce Balt. V roce 1980, kdy bylo zaevidováno již 64 členů a čekatelů, byla provedena redukce členské základny na 28 aktivněji činných osob. V současnosti činí členská základna 37 členů a čekatelů.

V průběhu roku jsou podle potřeby svolávány výborové schůze sekce, kterých se kromě členů výboru (5-7 osob) zúčastňují další přizvaní členové. Výroční členské schůze jsou obohacovány hodnotnými přednáškami významných ornitologů. Uskutečnilo se i několik společných členských exkurzí. Ornitologická sekce se při své činnosti neuzavírá sama do sebe, ale aktivně spolupracuje s mnohými neorganizovanými zájemci z řad ornitologů a přátel krkonošské přírody. V posledních letech se rozvíjí spolupráce s Českým svazem ochránců přírody, 2 členové sekce zastávají i funkce předse-
dů ZO ČSOP v místě svého bydliště (ve Vrchlabí a v Hostinném).

Správa KRNAP podporuje činnost členů sekce, pokud řeší zadané úkoly, zejména proplácením jízdného a diet a vybavováním některými ornitologickými pomůckami. 10 členů obdrží každoročně bezplatně časopis Správy KRNAP Krkonoše a ti nejlépe vyhodnocení i diplomy a věcné odměny. Touto poctou byli dosud odměněni A.Kolář, J.Grúz, V.Lněničková, R.Sikora, Ing.J.Kalenský, P.Kalenský, O. Walter a J.Vondra.

Sekci postihly v uplynulých letech i bolestné ztráty. V roce 1977 zemřel bývalý vedoucí Krkonošského muzea ve Vrchlabí Emil Flégl, který usiloval o ustavení zájmové organizace krkonošských ornitologů již v letech 1962-1964. O dva roky později skonal všemi oblíbený Antonín Kolář, jehož zahrada u vrchlabského koupaliště byla častým místem setkání členů sekce a kroužku mladých ochránců přírody. Téhož

roku (1979) zemřel i známý ornitolog Zdeněk Klůz z Lázní Bělohradu, autor mnoha odborných publikací o ptactvu, který se do činnosti naší sekce rovněž zapojil. Rok 1983 byl rokem skonu zubního dentisty z Vrchlabí Karla Ouzkého, dlouholetého člena Čs. ornitologické společnosti, který se s neutuchajícím elánem věnoval ornitologii až do konce života. Tragicky skončil život našeho velmi agilního člena Františka Rožníčka z Prahy, který podcenil nebezpečí hor a zahynul v zimě r. 1985 ve sněhové vánici na Horních Mísečkách nedaleko od služební maringotky. V r. 1987 zemřel náš rovněž pražský člen Václav Tůma, svědomitý a zkušený kroužkovatel, účastník mnoha odchytových akcí v Krkonoších.

Někteří z členů sekce se odstěhovali, mnozí mladí studují na místech od Krkonoš vzdálených, u dalších převládly jiné zájmy. Je však naším přáním, aby se přes uvedené okolnosti láska k ptactvu a přírode Krkonoš trvale zachovala i u nich.

RNDr. Petr Miles
Správa KRNAP Vrchlabí

PŘÍSPĚVEK K HNÍZDĚNÍ RORÝSE OBECNÉHO (APUS APUS) V BUDKÁCH

Rorýs obecný hnízdí v Čechách poněkud více na vyšších budovách, řidčeji v ptačích budkách a ve štěrbinách skal. ŠÍR (1890) uvádí hnízdění 2 párů v budkách v obci Morgen-thau (nyní Rousínov) v Lužických horách, Al. Radda (KADLEC 1940) zjistil v Horní Branné hnízdění v jedné budce po 2 roky.

Při svém několikaletém působení v podhůří Krkonoš jsem zjistil hnízdění rorýsů v ptačích budkách (prkenných špačnicích) v následujících lokalitách (obcích):

Bořt - budka v koruně lípy ve výši 6 m, 1.IX.1948
v hnízdech i vzrostlé mládě (HLAVATÝ 1951).

Heřmanovy Sejfy (nyní Rudník) - budka v koruně jasanu ve výši 6,20 m, 21.VI.1951 v hnízdě 3 poloopeřená mláďata; budka v koruně jabloně ve výši 5,50 m, 23.VI.1953 v hnízdě 1 mládě; budka v koruně jabloně ve výši 6 m, 23.VI.1953 v hnízdě 2 holá mláďata.

Janské Lázně - budka v koruně jabloně ve výši 5 m, 6.VII.1952 rodiče krmí mláďata.

Dolní Dvůr - budka v koruně jasanu ve výši 6,70 m, 28.VI.1954 v hnízdě 3 mláďata, 18.VI.1956 líhnutí 2 mláďat, 7.VII.1957 v hnízdě 2 opeřená mláďata, 10.VII.1958 v hnízdě 2 opeřená mláďata, 22.VI.1959 2 poloopeřená mláďata, 24.VI.1960 2 holá mláďata; budka v koruně kleny ve výši 5,50 m, 6.VII.1957 ♀ sedí na 1 vejci, 30.VI.1958 v hnízdě 3 opeřená ml., 25.VI.1959 v hnízdě 3 poloopeřená ml., 26.VI.1960 2 poloopeřená mláďata.

Kromě oblasti Krákonov jsem zjistil hnízdění rorýsů v budkách také v Jizerských horách v obci Oldřichov v Háji - budka v koruně jabloně ve výši pouze 2,60 m, 24.V.1952 ♀ sedí na 2 vejcích; budka v koruně jabloně ve výši 4 m, 24.V.1952 sedí ♀ na 2 vejcích.

Je pravděpodobné, že v některých oblastech hnízdí rorýsi hojněji, ale vzhledem k jejich rychlému, neuhýbnému vletu do budky a vyletu z ní ujde jejich hnízdění naší pozornosti. Během své mnohaleté kroužkovací činnosti jsem kontroloval desítky budek pro špačky na Hořicku, Bělohradsku, u Mariánských Lázní, na Litoměřicku a Královédvorskou, na těchto místech jsem však v budkách hnízdící rorýse nenalezl.

Zusammenfassung

BEITRAG ZUR NISTKASTENBRUT DES MAUERSEGLERS (APUS APUS)

In einigen Lokalitäten am südlichen Fusse des Riesengebirges und im Isergebirge stellte der Autor im Zeitabschnitt 1948-1960 die Nistkastenbrut des Mauerseglers fest. Die Nester fand er immer auf Laubbäumen in Starenkisten in 2,60 bis 6,70 m Höhe.

Literatura

HLAVATÝ L., 1951: Pozdní hnízdění rorýse obecného (Micro-

pus apus). Sylvia 13: 95-96.
KADLEC O., 1940: V. kroužkovací zpráva České společnosti
ornitologické za rok 1939. Sylvia 5: 49-72,
ŠÍR V., 1890: Ptactvo české II. Praha.

Ladislav Hlavatý
544 63 Vítězná-Huntířov 3/B

ZKUŠENOSTI S ODCHYTEM PTÁKŮ DO JESTŘÁBÍHO KOŠE

V zimním období je podstatně menší příležitost ke kroužkování ptáků také proto, že se nekroužkují některé druhy, které bychom mohli odchytávat na krmítku.

K odchytu větších druhů jsem před několika lety zhotovil podle článku v časopise Myslivost 1967/4 lankový jestřábí koš se závažím, na němž jsem provedl menší úpravy: celkové zmenšení koše, umístění vletového otvoru na boční stěnu a změnu tvaru nášlapné tyčky. Aniž se snížila jeho funkce, je výhodou zmenšení jeho poměrně malá hmotnost. Váží se závažím jen 5,50 kg.

Koš mám umístěný na zahradě tak, aby byl co nejlépe viditelný. Jako živou návnadu používám 2-3 zvonky zclené, které vyměňuji průměrně po týdnu za nové. Hodí se také vrabec polní, který je velmi pohyblivý, ale je ho nutné po 2 dnech pustit. Jako potravu jim dávám směs olejnatých semen a voďu. Vrchní strana koše je přikryta deskou nebo jehličnatými větvemi a také ke dnu koše je zamezen přístup. Krahujeo útočí často zdola a jestliže není kryté dno, po několika pokusech většinou odlétá, aniž zaútočil z boku. Než jsem provedl tato dvě opatření, nechytilo se asi 50 % krahujců. Koš je třeba umístit také tak, aby k němu neměla přístup kočka. Několikrát denně je třeba jej kontrolovat a za nepříznivého počasí od chytání upustit a koš odnést do přístřeší.

Ptáci se chytají ponejvíce dopoledne, krahujci i před večerem, sovy jen v noci. Čím je více sněhu, tím jsou úlovky hojnější. V období bez sněhu je výsledek chytání té-

měř nulový. Do jestřábího koše se chytily následující druhy: krahujec obecný, poštolka obecná, kalous ušatý, puštík obecný, ořešník kropenatý (návnada mrtvá myš), sojka obecná, brkoslav severní (návnada jeřabiny), ťuhýk šedý, strakapoud velký (návnada lůj). Dosud jsem ulovil 124 ptáků, z toho 72 krahujců, 13 poštolek a 18 ťuhýků šedých, další druhy v menším počtu.

Ladislav Hlavatý
544 63 Vítězná-Huntířov 3/B

XX

P R U N E L L A

Zpravodaj Oblastní ornitologické sekce při Správě
Krkonošského národního parku ve Vrchlabí

1989
Ročník XV

Redaktor: RNDr. Petr Miles, CSc.

Redakční rada: RNDr. Jiří Flousek, Jan Grúz, RNDr. Petr
Miles, CSc.

Vydává Správa Krkonošského národního parku jako účelový
tisk. 150 výtisků, neprodejné.

Povoleno odborem kultury ONV Trutnov pod čj. 99/77

